

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA.410.24.1.2025

Pan
dr hab. inż. Marek Tańczyk
Dyrektor Instytutu Inżynierii
Chemicznej Polskiej Akademii
Nauk
ul. Bałtycka 5
44-100 Gliwice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/022 – Gospodarka majątkowa i finansowa Polskiej Akademii Nauk

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Instytut Inżynierii Chemicznej Polskiej Akademii Nauk ¹ , ul. Bałtycka 5, 44-100 Gliwice
Kierownik jednostki kontrolowanej	dr hab. inż. Marek Tańczyk, Dyrektor Instytutu Inżynierii Chemicznej Polskiej Akademii Nauk w Gliwicach, od 1 października 2020 r². W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: dr hab. inż. Marek Tańczyk, pełniący obowiązki Dyrektora, od 2 czerwca 2020 r. do 30 września 2020 r., dr inż. Manfred Jaschik, Dyrektor, od 1 października 2019 r. do 1 czerwca 2020 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Gospodarka majątkowa instytutu naukowego PAN. 2. Gospodarka finansowa instytutu naukowego PAN.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020 – 2025 (I półrocze) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	Marta Florczykiewicz-Cymara, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LKA/150/2025 z 5 sierpnia 2025 r. Damian Majewski, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/162/2025 z 27 sierpnia 2025 r. Renata Gigoń, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/167/2025 z 8 września 2025 r.

(akta kontroli str. 1-9)

¹ Dalej: Instytut.

² Dalej: Dyrektor.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Instytut prawidłowo gospodarował posiadanym majątkiem. Zgodnie z art. 62 ust.1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane⁵ przeprowadzano okresowe przeglądy stanu technicznego oraz oceny przydatności do użytkowania budynków. Stwierdzono natomiast nieprawidłowości w zakresie braku wpisów w Książce Obiektu Budowlanego⁶ dotyczących ustaleń z przeprowadzonych przeglądów okresowych wraz z podaniem danych osób dokonujących przeglądów i osoby upoważnionej do dokonania wpisu oraz podpisu osoby dokonującej wpisu w KOB. Rzetelnie i gospodarnie zarządzano flotą samochodową. Środki z otrzymanych subwencji Instytut przeznaczał zgodnie z art. 365 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce⁷ na wykorzystanie i rozwój potencjału badawczego, a objęte badaniem koszty były niezbędne do jego prawidłowego funkcjonowania. Wskaźnik wykorzystania subwencji w latach 2020 - 2024 wyniósł średnio 97,3%. Niewykorzystane środki finansowe na rachunkach bankowych Instytut lokował zgodnie z art. 48 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁸ w formie depozytu overnight u Ministra Finansów z wyjątkiem środków przechowywanych w okresie objętym kontrolą od dnia 16 listopada 2022 r. na koncie dochód z działalności, co skutkowało utratą korzyści w formie odsetek bankowych w szacowanej wysokości 28,0 tys. zł. Środki otrzymane w 2023 r. od ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki⁹ na realizację Projektu ProVAM zostały przekazane na wyodrębniony rachunek bankowy trzy dni po terminie określonym w § 4 pkt 3 umowy. Realizując Projekt Instytut wykorzystywał od 2023 r. do końca okresu objętego kontrolą¹⁰ oprocentowane w formie lokaty overnight środki przechowywane na rachunku działalności statutowej podczas gdy na jego realizację otrzymał środki od MNiSW oraz Głównego Instytutu Górnictwa¹¹, które były przechowywane na nieoprocentowanych kontach bankowych, co skutkowało uzyskaniem niższych o 10,8 tys. odsetek od depozytów overnight.

W latach 2020-2025 (I półrocze) Instytut dokonywał odpisów na fundusze zgodnie z zasadami określonymi w art. 85 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk¹². Środki pochodzące z Funduszu Badań Własnych¹³ wykorzystywano na zasadach określonych w regulaminie FBW. Instytut terminowo wywiązywał się z obowiązków sprawozdawczych w zakresie wykorzystania środków przekazanych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki na podstawie art. 365 ustawy Pswn. Sprawozdania z wykorzystania subwencji oraz raporty z wykorzystania środków otrzymanych na realizację projektu *Redukcja emisji metanu z powietrza wentylacyjnego kopalń*

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz.U. z 2025 r. poz. 418, ze zm., dalej: Pb.

⁶ Dalej: KOB.

⁷ Dz.U. z 2024 r. poz. 1571, ze zm., dalej: ustawa Pswn.

⁸ Dz.U. z 2025 r. poz. 1483, dalej: ufp.

⁹ Dalej: Minister.

¹⁰ W przypadku środków z FBWiS od listopada 2023 r. w przypadku środków od Ministra i od stycznia 2024 r.

¹¹ Dalej: GIG.

¹² Dz.U. z 2020 r. poz. 1796 ze zm., dalej: ustawa o PAN.

¹³ Dalej: FBW.

w procesie transformacji górnictwa węglowego¹⁴ były sporządzane na podstawie ewidencji finansowo-księgowej kosztów. Stwierdzoną nieprawidłowością w zakresie sprawozdawczości i raportowania było wykazanie w systemie POL-on w 2020 r. zawyżonych o 219,2 tys. zł nakładów na działalność badawczo-rozwojową, które zostały zwrócone Instytutowi przez współwłaściciela budynków. Zakup usług objętych badaniem odbywał się w oparciu o przepisy ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych¹⁵ oraz obowiązujące uregulowania wewnętrzne. Instytut sporządzał plany finansowe na lata 2020 – 2025, jednakże plany za lata 2020-2024 r. nie były przekazywane przewodniczącemu Rady Kuratorów Wydziału IV Nauk Technicznych, co stanowiło naruszenie § 10 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie szczegółowego trybu finansowania i gospodarki finansowej Polskiej Akademii Nauk i jej instytutów naukowych¹⁶.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej¹⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR 1. Gospodarka majątkowa instytutu naukowego PAN

Opis stanu
faktycznego

1. Na podstawie Decyzji Prezesa Polskiej Akademii Nauk nr 160/M/2015 z dnia 10 grudnia 2015 r.¹⁸, na dzień 1 stycznia 2020 r. oraz 30 czerwca 2025 r. Instytut dysponował:

- udziałem, wynoszącym 78/100 części, w prawie użytkowania wieczystego gruntu¹⁹ (11 838,06 m²), stanowiącego własność Skarbu Państwa,
- czterema budynkami²⁰ posadowionymi na tym gruncie, stanowiącymi jego odrębną własność, w udziale wynoszącym 78/100 części (4 490,07 m²).

Wartość prawa użytkowania wieczystego gruntu w części przekazanej Instytutowi wynosiła 1 332,66 tys. zł²¹.

¹⁴ Dalej Projekt ProVAM, Projekt.

¹⁵ Dz.U. z 2024 r. poz. 1320, ze zm., dalej: upzp.

¹⁶ Dz.U. z 2021 r. poz.156, dalej rozporządzenie ws. finansowania.

¹⁷ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁸ O nieodpłatnym przeniesieniu na rzecz Instytutu Inżynierii Chemicznej PAN (78/100 udział w części) i Instytutu Informatyki Teoretycznej i Stosowanej PAN (22/100 udział w części), prawo użytkowania wieczystego gruntu, do 5 grudnia 2089 r.

¹⁹ Położonego przy ul. Bałtyckiej 5 w Gliwicach, w obrębie Przedmieście 0045, dla którego Sąd Rejonowy w Gliwicach VIII Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW nr GL1G/00041984/7, oznaczonego w ewidencji gruntów jako działka nr 317, o pow. 15 177 m² – dane pochodzą z portalu Elektroniczne Księgi Wieczyste <https://ekw.ms.gov.pl>.

²⁰ Budynek o funkcji: oświaty, nauki i kultury oraz sportowe - siłownia (246601_1.0045.819.BUD), budynek o funkcji: oświaty, nauki i kultury oraz sportowe - hala technologiczna (246601_1.0045.821.BUD), budynek o funkcji: transportu i łączności - łącznik (24601_1.0045.841.BUD), budynek o funkcji: biurowy – budynek laboratoryjny (24601_1.0045.846.BUD).

²¹ Przyjęcie środka trwałego OT nr 12/2016 z dnia 1 stycznia 2016 r.

W analizowanym okresie nie odnotowano zmian w zakresie posiadanych przez Instytut gruntów oraz budynków.

(akta kontroli str. 1191-1203)

Według Klasyfikacji Środków Trwałych²² (z grupy 2-9 KŚT)²³ największą wartość na dzień 1 stycznia 2020 r. oraz 30 czerwca 2025 r. stanowiły środki trwałe: Narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie, gdzie indziej nie sklasyfikowane (z grupy 8 KŚT) o łącznej wartości początkowej odpowiednio: 12 256,00 tys. zł (78,5%) oraz 12 667,10 tys. zł (79,8%).

(akta kontroli str. 1204-1209)

2. W Instytucie w latach 2020 – 2025 (I półrocze), obowiązywały wewnętrzne uregulowania związane z procesem rozporządzania mieniem. Zarządzeniem Dyrektora Instytutu Nr D.021.2.2020 z dnia 28 lutego 2020 r. w sprawie gospodarowania składnikami rzeczowymi majątku ruchomego²⁴ został wprowadzony Regulamin gospodarowania składnikami rzeczowymi majątku ruchomego²⁵, powołano Komisję ds. oceny przydatności składników rzeczowych majątku ruchomego do dalszego użytkowania oraz Komisję likwidacyjną, składające się odpowiednio z czterech i pięciu osób.

(akta kontroli str. 1210-1217)

W okresie objętym kontrolą, jak wyjaśnił Dyrektor, Instytut w swojej działalności nie korzystał z nieruchomości będących własnością innych podmiotów, nie posiadał lokali mieszkalnych, nie sprzedawał nieruchomości oraz nie zawierał umów najmu i dzierżawy, których przedmiotem byłoby oddanie składników aktywów trwałych do korzystania innym podmiotom.

(akta kontroli str. 700)

Instytut na podstawie § 4 ust. 1 Porozumienia o współpracy²⁶ z dnia 4 lutego 2020 r. zawartego z Uniwersytetem Rolniczym im. Hugona Kołłątaja w Krakowie²⁷, w sprawie m.in. prowadzenia wspólnych badań naukowych, użyczył Uczelni na czas nieokreślony, do nieodpłatnego korzystania, pięć składników aktywów trwałych w postaci aparatury²⁸. Każdej ze stron, zgodnie z § 8 Porozumienia, przysługiwało prawo do jego wypowiedzenia z zachowaniem jednomiesięcznego terminu.

²² Dalej: KŚT.

²³ Zgodnie z załącznikiem do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 października 2016 r. w sprawie Klasyfikacji środków Trwałych (Dz.U. z 2016 r. poz. 1864)

²⁴ Dalej: Zarządzenie.

²⁵ Dalej: Regulamin gospodarowania majątkiem ruchomym.

²⁶ Dalej: Porozumienie.

²⁷ Dalej: Uczelnia.

²⁸ Ultratermostat P1-C35P Haake, z czujnikiem temperatury TT (do 600⁰ C) o wartości początkowej 23,8 tys. zł, nr inwentarzowy ZIK801-382/PT; detektor chromatograficzny RI Knauer o wartości początkowej 20,5 tys. zł, nr inwentarzowy ZIK801-381/PT; pompa do chromatografu cieczowego Knauer o wartości początkowej 14,7 tys. zł, nr inwentarzowy ZIK801-121/T; osmometr OSMOMAT 090 z jednostką sterującą Gonotec o wartości początkowej 55,0 tys. zł, nr inwentarzowy ZIK801-449/T; pakiet oprogramowania ASPEN o wartości początkowej 6,4 tys. zł, nr inwentarzowy ZIK491-133/T.

W okresie objętym kontrolą Instytut dokonał jednego zbycia składnika środków trwałych²⁹. Sprzedaż odbyła się w formie przetargu publicznego³⁰ i została przeprowadzona zgodnie z §7 pkt 1-3 Regulaminu gospodarowania majątkiem ruchomym oraz zasadami sprzedaży zbędnych lub zużytych składników rzeczowych majątku ruchomego, określonymi w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 21 października 2019 r. w sprawie szczegółowego gospodarowania składnikami rzeczowymi majątku ruchomego skarbu państwa.

(akta kontroli str. 1222-1223)

W systemie finansowo-księgowym Instytutu nie prowadzono ewidencji analitycznej umożliwiającej ustalenie wysokości oraz struktury kosztów utrzymania poszczególnych nieruchomości.

3. Szczegółowym badaniem objęto dokumentację dwóch (spośród czterech) budynków³¹. Stwierdzono, że w latach 2020 – 2025 (I półrocze) Instytut, zgodnie z art. 62 ust. 1 pkt 1 i 2 Pb, przeprowadzał okresowe przeglądy stanu technicznego budynków³². Dla każdego budynku prowadzone były KOB, w formie papierowej, do których zgodnie z art. 64 ust. 3 Pb dołączone były protokoły z okresowych przeglądów technicznych. Wpisy w porządku chronologicznym, w sposób uniemożliwiający dokonanie uzupełnień, sporządzane były niezwłocznie tj. w dniu zaistnienia okoliczności, której wpis dotyczył, co było zgodne z § 6 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie Książki Obiektu Budowlanego³³ oraz art. 60f ust. 1 Pb. Jednakże stwierdzono, że wpisy poza informacją o przeprowadzeniu przeglądu nie zawierały odpowiednio: ważnych ustaleń zawartych w protokołach okresowych, danych identyfikujących osobę przeprowadzającą przegląd oraz danych osoby uprawnionej do dokonania wpisu tj. imienia i nazwiska oraz jej podpisu, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Jak wyjaśnił Dyrektor, w okresie 2020 – 2025 (I półrocze) nie były przeprowadzane kontrole zewnętrzne obiektów budowlanych Instytutu.

(akta kontroli str. 1231-1233, 1358-1485)

4. W okresie objętym kontrolą Instytut dysponował dwoma samochodami służbowymi³⁴ stanowiącymi jego własność. Poniesione przez Instytut w latach 2020 – 2025 (I półrocze) koszty na utrzymanie i eksploatację floty (m.in. zakup materiałów eksploatacyjnych, paliwa, ubezpieczeń), w poszczególnych latach kształtowały się kolejno: 7,0 tys. zł, 5,2 tys. zł, 4,5 tys. zł, 5,2 tys. zł, 3,6 tys. zł i 2,6 tys. zł (odpowiednio: 0,15%, 0,12%, 0,10%, 0,10%, 0,06% i 0,08% kosztów

²⁹ Samochód FS Lublin – Żuk, rok produkcji 1997 r., typ 111, wersja H, nr inw. ZIK 742-9/T.

³⁰ Pierwsze postępowanie przetargowe zostało ogłoszone w dniu 23 lutego 2021 r. i zostało umorzone z powodu braku oferentów, do drugiego postępowania z dnia 16 kwietnia 2021 r. wpłynęły dwie oferty, została wybrana oferta z najwyższą ceną.

³¹ Budynek biurowy oraz hala technologiczna wraz z łącznikiem, położone w Gliwicach ul. Bałtycka 5.

³² Polegające na sprawdzeniu ich stanu technicznego (co najmniej raz w roku) oraz sprawdzeniu stanu technicznego i przydatności do użytkowania (co najmniej raz na pięć lat).

³³ Dz.U. z 2003 r. nr 120 poz. 1134, dalej: Rozporządzenie MI.

³⁴ Samochód ciężarowy FS Lublin – Żuk, od 18 kwietnia 1997 r. - do 13 maja 2021 r., Skoda Octavia II Combi Ambition 1.8, od 6 czerwca 2012 r. – do nadal, dalej: flota.

ogółem). Samochody niestanowiące własności Instytutu³⁵ były wykorzystywane na zasadach określonych w przepisach o podróżach służbowych.

(akta kontroli str. 64, 1224-1230)

W Instytucie nie ustalono zasad udostępniania floty, gdyż jak wyjaśnił Dyrektor, „(...) samochody obsługuje wyłącznie jeden wyznaczony do tego pracownik³⁶, nie było i nie ma potrzeby tworzyć regulaminu udostępniania samochodów służbowych pracownikom Instytutu. Samochody służbowe wykorzystuje się wyłącznie do realizacji konkretnych zadań służbowych Instytutu. Prowadzona jest ewidencja przebiegu pojazdów służbowych, z samochodu korzysta wyłącznie jedna wyznaczona osoba, dlatego Instytut nie wyznacza limitu kilometrów powyżej których pracownicy zobowiązani byłiby do ponoszenia kosztów paliwa”.

(akta kontroli str. 1231-1233a)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W objętych badaniem KOB, prowadzonych dla dwóch budynków w częściach VI i VII stwierdzono brak:

- wpisów ustaleń wynikających z treści sześciu protokołów przeglądów okresowych³⁷,
- danych identyfikujących osobę przeprowadzającą przegląd oraz osobę uprawnioną do dokonania wpisu tj. imię i nazwisko oraz podpis osoby dokonującej wpisu w 46 przeglądach okresowych³⁸.

Stwierdzono, że dla budynku biurowego oraz budynku hali technologicznej z łącznikiem, w części VI i VII KOB dotyczącej stanu technicznego obiektu wpisy dokonywane na podstawie przeprowadzanych zgodnie z art. 62 ust. 1 pkt 1 oraz pkt 2 Pb przeglądów okresowych, ograniczały się wyłącznie do informacji o fakcie przeprowadzenia przeglądów wraz z podaniem daty przeprowadzenia przeglądu oraz jego numeru. Wpisy te nie zawierały jednak ustaleń wynikających z treści protokołów, danych identyfikujących osobę przeprowadzającą przegląd oraz danych osoby uprawnionej do dokonania wpisu tj. imienia i nazwiska oraz jej podpisu. Takie prowadzenie KOB stanowi naruszenie § 6 ust. 2 pkt 1 Rozporządzenia MI, które nakłada obowiązek dokonywania wpisów odzwierciedlających ustalenia zawarte w protokołach z przeprowadzonych przeglądów okresowych oraz dane osób, które dokonały tych czynności.

(akta kontroli str. 1407-1485)

³⁵ Samochody pracowników.

³⁶ Pismem z dnia 29 grudnia 2014 r. nr DOK-120-20/14 Dyrektor Instytutu powierzył pracownikowi Działu Technicznego pełnienie od 1 stycznia 2015 r. obowiązków „kierowcy-zaopatrzeniowca”.

³⁷ Protokół z dnia: 23 czerwca 2020 r.; 7 lipca 2021 r.; 21 czerwca 2022 r.; 11 lipca 2023 r.; 5 lipca 2024 r. dla budynku biurowego oraz z dnia: 23 czerwca 2020 r. dla budynku hali technologicznej z łącznikiem.

³⁸ Wpisy na podstawie protokołów z dnia: 26 marca 2020 r. 23 czerwca 2020 r. 25 czerwca 2020 r. 3 grudnia 2020 r.; 26 kwietnia 2021 r.; 7 lipca 2021 r.; 24 lipca 2021 r. (trzy protokoły), 9 listopada 2021 r.; 28 kwietnia 2022 r.; 21 czerwca 2022 r.; 26 lipca 2022 r.; 7 października 2022 r.; 4 maja 2023 r.; 6 lipca 2023 r. 11 lipca 2023 r.; 18 października 2023 r.; 8 kwietnia 2024 r.; 5 lipca 2024 r.; 10 lipca 2024 r.; 11 października 2024 r.; 30 czerwca 2025 r. dla każdego budynku.

Jak wyjaśnił Kierownik Działu Technicznego w Instytucie, „Do książki obiektu budowlanego (...) wpisywana była informacja o przeprowadzonej kontroli okresowej wymaganej przepisami Prawa Budowlanego wraz z nadanym numerem sprawy. W związku z tym, że protokoły są w istocie załącznikami do książki obiektu budowlanego, szczegółowe zalecenia pokontrolne nie były przepisywane do stosownych książek”.

(akta kontroli str. 1509-1510)

Zdaniem NIK, praktyka polegająca tylko na załączaniu do KOB protokołów z przeglądów okresowych obiektu nie zastępuje obowiązkowych wpisów dotyczących zaleceń pokontrolnych. KOB powinna zawierać bieżące i kompletne informacje dotyczące przeprowadzonych przeglądów, robót budowlanych oraz wszystkich zdarzeń mających wpływ na stan techniczny obiektu.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Instytutu w zakresie gospodarowania mieniem znajdującym się w jego zasobie. Instytut prawidłowo gospodarował i realizował obowiązki właściciela budynków objętych badaniem przeprowadzając okresowe przeglądy ich stanu technicznego oraz przydatności do użytkowania. Dla budynków prowadzono w formie papierowej KOB, w których wpisy w porządku chronologicznym dokonywane były w dniu zajścia zdarzenia. Instytut sprawował kontrolę nad wykorzystaniem samochodów służbowych, których był właścicielem prowadząc ewidencję ich przebiegu. Stwierdzone nieprawidłowości w zakresie braku wpisów w KOB ustaleń z przeprowadzonych przeglądów okresowych wraz z podaniem imienia i nazwiska osoby dokonującej przeglądu i osoby upoważnionej do dokonania wpisu wraz z jej podpisem, miały charakter formalny.

OBSZAR

2.Gospodarka finansowa instytutu naukowego PAN.

Opis stanu faktycznego

W okresie od 2020 - 2025 (I półrocze) przychody Instytutu wyniosły 29 114,4 tys. zł³⁹. W podziale na źródła finansowania struktura przychodów przedstawiała się następująco:

- 23 489,1 tys. zł (80,7%) – środki pozyskane od MNiSW, z tego:
 - 23 248,0 tys. zł (79,9%) – subwencje przyznane na podstawie art. 365 pkt.2 lit. a-d i g ustawy Pswn,
 - 241,1 tys. zł (0,8%) – środki przyznane na podstawie art. 365 pkt 7 ustawy Pswn na programy i przedsięwzięcia ustanowione przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki⁴⁰,
- 2 952,2 tys. zł (10,1%) – pozostałe środki⁴¹,

³⁹ Przychody z tytułu projektów obejmują środki pieniężne od uczestników projektów, które Instytut otrzymał na ich realizację w latach 2020-2025 (I półrocze). W kwocie przychodów nie uwzględniono przychodów na realizację projektów wieloletnich wynikających z stosowanej przez jednostkę zasady ich rozliczania zgodnie z którą rachunkowo przychody zaliczane są na wynik finansowy w roku zakończenia projektu.

⁴⁰ Program *Projekty Międzynarodowe Współfinansowane*, dalej program PMW, Ustanowiony komunikatem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 czerwca 2019 r.

⁴¹ Przychody z tytułu partycypacji w kosztach utrzymania budynku, odsetki od lokat, różnice kursowe, przychody ze sprzedaży składników majątku itp.

- 1 963,3 tys. zł (6,7%) – środki pochodzące z Narodowego Centrum Nauki⁴² oraz Narodowego Centrum Badań i Rozwoju⁴³ przyznawane w ramach organizowanych przez nie konkursów,
- 283,5 tys. zł (1,0%) – środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej⁴⁴ otrzymane na realizację międzynarodowego Projektu ProVAM realizowanego w ramach międzynarodowego programu Fundusz Badawczy Węgla i Stali Unii Europejskiej⁴⁵,
- 144,8 tys. zł (0,5%) – środki otrzymane w ramach umowy konsorcjum na realizację wspólnego projektu⁴⁶,
- 100,7 tys. zł (0,4%) – środki z budżetu UE na realizację projektu inwestycyjnego *Instalacja fotowoltaiczna z magazynem energii dla Instytutu Inżynierii Chemicznej PAN i Instytutu Informatyki Teoretycznej i Stosowanej PAN*⁴⁷,
- 96,1 tys. zł (0,3%) – środki pochodzące z Aleksander von Humboldt Foundation⁴⁸,
- 69,2 tys. zł (0,2%) – środki z działalności gospodarczej⁴⁹,
- 13,4 tys. zł (0,1%) – środki z budżetu państwa na realizację projektu na wykonanie instalacji fotowoltaicznej⁵⁰,
- 2,1 – środki otrzymane z PAN⁵¹.

(akta kontroli str. 13-63, 430)

Koszty Instytutu w okresie 2020-2025 (I półrocze) wyniosły 28 241,1 tys. zł. Największą grupę kosztów stanowiły:

- wynagrodzenia i narzuty na wynagrodzenia – 20 899,7 tys. zł (74,0%),
- zużycie materiałów i energii – 2 455,5 tys. zł (8,7%),
- zakup usług – 1 275,0 tys. zł (4,5%).

W ww. okresie Instytut pokrywał 90,0% kosztów wynagrodzeń z otrzymanych subwencji.

(akta kontroli str. 64, 70, 132, 191, 255, 322, 377-380, 398-399)

W okresie 2020-2024 Instytut wykazał zysk w łącznej wysokości 1 509,2 tys. zł. W poszczególnych latach zysk wyniósł:

- 597,6 tys. zł w 2020 r.,

⁴² Dalej NCN.

⁴³ Dalej NCBiR.

⁴⁴ Dalej UE.

⁴⁵ Dalej FBWiS.

⁴⁶ Środki pochodzące z KGHM otrzymywane od Instytutu Metali Nieżelaznych, który był liderem konsorcjum utworzonego 9 marca 2016 r. Celem konsorcjum była w oparciu o umowy z NCBiR i KGHM wspólna realizacja projektu *Nowy innowacyjny sposób zagospodarowania strumienia siarki z procesów technologicznych KGHM*.

⁴⁷ Projekt realizowany w ramach *Programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027*. Priorytet FESL.10 *Fundusze Europejskie na Transformację*, Działanie FESL.10.06 *Rozwój energetyki rozproszonej opartej o odnawialne źródła*. Umowa FESL.10.06-IŻ.01-02H8/23 z dnia 18 czerwca 2024 r.

⁴⁸ Środki otrzymane od Helmholtz-Zentrum Dresden-Rossendorf e.V. Institute Of Fluid Dynamics w ramach zawartej umowy na realizację projektu.

⁴⁹ Głównym źródłem była komercyjna realizacja projektów zleconych przez inne podmioty. Ponadto, wynagrodzenie za cykl wykładów i zajęć przeprowadzonych z uczniami szkoły oraz dochody ze sprzedaży butli po gazach technicznych.

⁵⁰ Środki budżetu państwa przekazane przez Śląski Urząd Marszałkowski.

⁵¹ Środki dotyczące wizyty studyjnej na Ukrainie pracownika Instytutu finansowane przez PAN.

- 136,6 tys. zł w 2021 r.,
- 114,5 tys. zł w 2022 r.,
- 172,9 tys. zł w 2023 r.,
- 487,6 tys. zł w 2024 r.

(akta kontroli str. 68, 130, 179, 254, 320)

Na podstawie kompleksowej oceny jakości działalności naukowej i badawczo-rozwojowej Instytut miał przyznaną przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki kategorię naukową:

- „B” w latach 2020-2021⁵²,
- „B+” od 2022 r.⁵³

(akta kontroli str.400-418)

W latach 2020-2025 (I półrocze) Instytut realizował ze środków otrzymanych w ramach subwencji siedem zadań:

- Inżynieria procesów w reaktorach katalitycznych,
- Adsorpcyjne i membranowe metody rozdziału gazów i cieczy,
- Inżynieria bioprocessów,
- Inżynieria procesów w kolumnach barbotażowych,
- Technologie redukcji emisji gazów cieplarnianych do atmosfery,
- Inżynieria otrzymywania monolitycznych materiałów węglowych,
- Działania związane z komercjalizacją wyników badań naukowych i prac rozwojowych.

Ponadto ze środków otrzymanych od ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki Instytut realizował Projekt ProVAM, którego celem było stworzenie podstaw do przemysłowego wdrożenia technologii utylizacji metanu emitowanego wraz z powietrzem wentylacyjnym, szybami wentylacyjnymi tzw. metanu VAM⁵⁴.

(akta kontroli str. 20-41, 419-421)

Oprócz środków z budżetu państwa finansujących bezpośrednio działalność naukową i badawczo-rozwojową Instytut otrzymał w I półroczu 2025 r. środki na dofinansowanie zadania inwestycyjnego w budynku Instytutu polegającego na wykonaniu instalacji fotowoltaicznych, co pozwoliło na zastąpienie części energii pobieranej z sieci elektroenergetycznej energią wytwarzaną lokalnie z źródła odnawialnego⁵⁵.

(akta kontroli str. 422-429)

Wyniki prac naukowych Instytut publikował w czasopiśmie naukowych i innych materiałach. Łącznie w okresie 2020-2025 (I półrocze) ukazało się

⁵² Decyzja nr 239/KAT/2017 Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 15 listopada 2017 r.

⁵³ Decyzja nr 323/05/2022 Ministra Edukacji i Nauki z dnia 13 lipca 2022 r.

⁵⁴ Projekt w trakcie realizacji Przewidywany termin zakończenia projektu 30 września 2026 r.

⁵⁵ W dniu 23 kwietnia 2025 r. dokonano odbioru instalacji po usunięciu usterek zidentyfikowanych podczas odbioru końcowego przeprowadzonego w dniu 14 kwietnia 2025 r. Instalacja została przyjęta na stan środków trwałych.

177 publikacji⁵⁶. Ponadto, Uniwersytet promował wyniki swoich prac uczestnicząc w latach 2020-2024 w 22 konferencjach międzynarodowych oraz 14 konferencjach krajowych. Instytut współpracował z innymi zagranicznymi instytucjami naukowymi⁵⁷ oraz kształcił dwóch doktorantów w ramach *Wspólnej szkoły doktorskiej*⁵⁸. Pracownicy Instytutu byli współautorami wynalazków na które zostały przyznane w 2020 r. trzy patenty⁵⁹.

(akta kontroli str. 431-570)

Za lata 2020 - 2025 Instytut sporządzał roczne plany finansowe, które zatwierdzała Rada Naukowa. Plany sporządzane były w układzie kosztów realizowanych zadań ze środków subwencji oraz projektów wykonywanych na podstawie umów z innymi podmiotami. W rocznych planach finansowych Instytutu za lata 2020 - 2025 zatwierdzonych uchwałami Rady Naukowej⁶⁰ w pozycji przychodów wyodrębniono:

- subwencje otrzymywane z budżetu państwa,
- przychody otrzymywane na realizację projektów badawczych (krajowych i zagranicznych),
- przychody ze zleceń zewnętrznych,
- przychody z tytułu partycypacji z kosztach utrzymania budynku,
- odsetki⁶¹,
- amortyzację przejęcia budynków,
- pozostałe przychody,
- przychody z tytułu projektów inwestycyjnych⁶²

w pozycji kosztów wyodrębniono:

- utrzymania potencjału badawczego,
- koszty projektów badawczych (krajowych i zagranicznych),
- koszty zleceń zewnętrznych,
- amortyzację przekazania budynków,

⁵⁶ pięć monografii lub rozdziałów w monografiach wydanych przez wydawnictwa zamieszczone w wykazie wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe, jeden rozdział w monografii wydany przez wydawnictwo nie zamieszczone w wykazie, 90 artykułów opublikowanych w wydawnictwach zamieszczonych w wykazie czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych, 81 artykułów lub materiałów z konferencji nie zamieszczonych w wykazie.

⁵⁷ Współpraca m.in z: Instytutem Chemii Fizycznej im. L.V. Pisarzewskiego Ukraińskiej Akademii Nauk w Kijowie; Institute of Fluid Dynamics, Helmholtz- Zentrum Dresden-Rossendorf; NAS of Ukraine, V.P. Kukhar Institute of Bioorganic Chemistry and Petrochemistry, National; Technical University of Athens, NAS of Ukraine, M. Litvinenko Institute of Physical Organic Chemistry and Coal Chemistry, Department of Physical Chemistry of Fossil Fuels; Universidad de Oviedo; National Institute for Research and Development in Mine Safety and Protection to Explosion- Insemex Petrosani.

⁵⁸ Dalej WSD. Instytut przystąpił do WSD 30 maja 2023 r.

⁵⁹ EP3498664- Hydrogen-storage device for hydrogen-storage; US10663454 - Handheld air sampler device, air sampling arrangement, filter magazine for storing and predefined positioning filter elements on a backing element of a handheld filter device, method for applying a filter element to a backing element of a handheld air sampling device; PL236335 - Reaktor wielosekcyjny ze sprzężeniem cieplnym.

⁶⁰ Uchwały: 23/2019 z dnia 28 października 2019 r., 13/2020 z dnia 26 października 2020 r., 17/2021 z dnia 8 listopada 2021 r., 6/2022 z dnia 21 listopada 2022 r., 20/2023 z dnia 6 listopada 2023 r., 16/2024 z dnia 16 grudnia 2024 r.

⁶¹ Wyodrębnione w planach za 2020 i 2021 rok.

⁶² Pozycja w planie 2025 r.

- koszty partycypacji w utrzymaniu budynku⁶³,
- projekty inwestycyjne⁶⁴,
- inne koszty.

(akta kontroli str. 637-675)

Plan finansowy za 2025 r. Dyrektor przekazał do wiadomości przewodniczącemu Rady Kuratorów Wydziału IV Nauk Technicznych w dniu 9 maja 2025 r. Plany za lata 2020-2024 nie były przekazywane przewodniczącemu Rady Kuratorów, co stanowiło naruszenie § 10 rozporządzenia ws. finansowania, co przedstawiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 780-783)

W latach 2020-2025 (I półrocze) Instytut poniósł nakłady na działalność badawczo- rozwojową w wysokości 26 025,7 tys. zł⁶⁵.

(akta kontroli str. 572, 586, 600, 613, 626, 1155)

2. Według stanu na 1 stycznia 2020 r. Instytut dysponował środkami pieniężnymi w wysokości 1 670,0 tys. zł. W latach 2020-2024 według stanu na 31 grudnia Instytut dysponował środkami pieniężnymi w wysokości:

- 1 485,4 tys. zł w 2020 r.,
- 1 577,8 tys. zł w 2021 r.,
- 2 180,0 tys. zł w 2022 r.,
- 2 177,8 tys. zł w 2023 r.,
- 2 633,3 tys. zł w 2024 r.

W okresie objętym kontrolą Instytut nie zaciągał kredytów bankowych, a także nie posiadał skarbowych papierów wartościowych.

Instytut przechowywał wolne środki pieniężne w formie depozytu overnight u Ministra Finansów, co było zgodne z art. 48 ust. 2 i 3 ufp. W październiku 2022 r.⁶⁶ został założony nowy rachunek bankowy *Dochód z działalności*, który nie był objęty konsolidacją, co szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 676-700, 702-733)

Ze środków subwencji w latach 2020-2024 Instytut wykorzystał⁶⁷, odpowiednio:

- 3 872,5 tys. zł, co stanowiło 100,0% przyznanej subwencji w 2020 r.,
- 3 575,4 tys. zł (97,4%) w 2021 r.,
- 3 689,2 tys. zł (98,6%) w 2022 r.,
- 4 008,3 tys. zł (97,8%) w 2023 r.,
- 4 995,3 tys. zł (92,7%) w 2024 r.

(akta kontroli str. 734-777)

⁶³ Pozycja wyodrębniona w planach finansowych od 2022 r.

⁶⁴ Pozycja w planie 2025 r.

⁶⁵ Bez amortyzacji środków trwałych.

⁶⁶ Załącznik do umowy z dnia 31 października 2022 r.

⁶⁷ Dane na podstawie sprawozdań z wykorzystania subwencji za lata 2020-2024.

W 2024 r. MNiSW dwukrotnie przyznał Instytutowi na podstawie art. 368 ust. 9 ustawy Pswn dodatkowe środki finansowe w wysokości:

- 864,1 tys. zł⁶⁸ - subwencja przeznaczona na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego, w tym na pokrycie skutków finansowych związanych z podwyższeniem wynagrodzeń pracowników naukowych, wynikających z wejścia w życie rozporządzenia Ministra Nauki z dnia 15 lutego 2024 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie wysokości minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego dla profesora w uczelni publicznej⁶⁹,
- 425,0 tys. zł⁷⁰ - subwencja przeznaczona na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego, w tym na pokrycie bieżących potrzeb finansowych.

(akta kontroli str. 701)

Z dodatkowo przyznanych środków w kwietniu 2024 r. w kwocie 864,1 tys. zł Instytut przeznaczył na wzrost wynagrodzeń 587,1 tys. zł, w tym:

- 335,4 tys. zł dla pracowników naukowych⁷¹,
- 251,7 tys. zł dla pozostałych pracowników Instytutu.

Pozostała część subwencji przeznaczona została na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego.

(akta kontroli str. 778 -779, 948)

Dyrektor wskazał, że „ Instytut przyznał w marcu 2024 r. ze skutkiem od stycznia (...) wszystkim pracownikom podwyżki w związku z rozporządzeniem o wzroście płacy minimalnej oraz rozporządzeniem Ministra Nauki z dnia 15 lutego 2024 r., zmieniającego rozporządzenie w sprawie wysokości minimalnego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego profesora w uczelni publicznej. Dopiero 30.04.2024 r. ukazał się komunikat o zwiększeniu wysokości subwencji (...) z przeznaczeniem na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego, w tym na pokrycie skutków finansowych związanych z podwyższeniem wynagrodzeń pracowników naukowych, wynikających z wejścia w życie wspomnianego wyżej rozporządzenia Ministra Nauki (...). W związku z tym to zwiększenie subwencji umożliwiło, zgodnie z treścią komunikatu Ministra, pokrycie wzrostu kosztów związanych z utrzymaniem potencjału badawczego, w tym dotyczących podwyższenia wynagrodzeń pracowników naukowych”.

(akta kontroli str. 948-949)

Z dodatkowo przyznanych środków w grudniu 2024 r. w wysokości 425,0 tys. zł na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego przeznaczono 34,4 tys. zł, pozostała część niewykorzystanej subwencji zwiększyła zysk Instytutu za 2024 r.

(akta kontroli str. 767-769, 778 -779, 948)

⁶⁸ Komunikat Ministra Nauki z 30 kwietnia 2024 r.

⁶⁹ Dz.U. z 2024 r. poz. 1407.

⁷⁰ Komunikat Ministra Nauki z 16 grudnia 2024 r.

⁷¹ Kwota podwyżki uwzględnia koszty pracodawcy z tytułu ubezpieczeń społecznych. Podwyżką objęto wszystkich pracowników naukowych.

Dyrektor wskazał, że „Instytut stara się racjonalnie gospodarować środkami otrzymanymi z MNiSW, aby nie generować strat i zachować płynność finansową. Środki niewykorzystane w latach 2021-2024 są wynikiem oszczędnego gospodarowania. Są one w późniejszym czasie wykorzystywane na działalność statutową, zgodnie z regulaminem FBW. Dnia 19 grudnia 2024 r. Instytut otrzymał 425,0 tys. zł jednorazowego zwiększenia subwencji (bez uprzedniej wiedzy o jej wysokości i planach jej przyznania). Ze względu na to, że były to ostatnie dni roku, obejmujące przerwę świąteczną w czasie której kadra korzystała z urlopu, nie było możliwości racjonalnego wykorzystania tych środków. Pozwoliło to na uruchomienie w 2025 r. nowego wewnętrznego projektu naukowego *Synteza zeolitów z kaolinu i ich modyfikacja w celu usunięcia siarkowodoru.*”

(akta kontroli str. 948)

3. Według stanu na 1 stycznia 2020 r., w Instytucie działały dwa fundusze obligatoryjne, tj.:

- statutowy w wysokości 768,5 tys. zł,
- Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych⁷² w wysokości 9,07 zł.

Według stanu na 1 stycznia 2020 r., w Instytucie nie utworzono funduszu rezerwowego. Po raz pierwszy odpisu na fundusz rezerwowi dokonano w trakcie 2020 r. w wysokości 1,6 tys. zł, tj. 8% zysku netto za 2019 r. W kolejnych latach Instytut zwiększał fundusz rezerwowi o 8% wypracowanego zysku.

Łącznie w okresie 2020- 2025 (I półrocze) poszczególne fundusze obligatoryjne zmieniały się w następujący sposób:

- fundusz statutowy zwiększono o 18,9 tys. zł⁷³,
- fundusz rezerwowi zwiększono o 122,4 tys. zł⁷⁴,
- ZFŚS zwiększono o 539,5 tys. zł i zmniejszono o 419,8 tys. zł.

Na dzień 30 czerwca 2025 r. wysokość obligatoryjnych funduszy wynosiła: 787,4 tys. zł - statutowy, 122,4 tys. zł - rezerwowi, 119,7 tys. zł - ZFŚS.

(akta kontroli str. 123-126, 820-832)

Według stanu na 1 stycznia 2020 r. Instytut nie posiadał funduszy fakultatywnych, jednak w 2020 utworzono FBW. Po raz pierwszy odpisu na ten fundusz dokonano w 2021 r. w wysokości 549,8 tys. zł tj. 92,0% wypracowanego zysku netto za 2020 r. W kolejnych latach Instytut sukcesywnie zwiększał FBW pozostałą po odpisie na fundusz rezerwowi kwotą zysku za poszczególne lata. Łącznie w okresie 2021 – 2025 (I półrocze) zwiększono FBW odpisami w wysokości 1 388,5 tys. zł⁷⁵.

(akta kontroli str. 123-126, 820-832)

⁷² Dalej ZFŚS.

⁷³ Uchwała Rady Naukowej o podziale zysku nr 2/2020 z dnia 18 maja 2020 r.

⁷⁴ Uchwały Rady Naukowej o podziale zysku: 2/2020 z dnia 18 maja 2020 r.; 2/2021 z dnia 19 kwietnia 2021 r.; 2/2022 z dnia 11 kwietnia 2022 r.; 11/2023 z dnia 20 marca 2023 r.; 2/2024 z dnia 25 marca 2024 r. oraz 2/2025 z dnia 7 kwietnia 2025 r.

⁷⁵ Uchwały Rady Naukowej o podziale zysku 2/2021 z dnia 19 kwietnia 2021 r. odpis 549,8 tys. zł ; 2/2022 z dnia 11 kwietnia 2022 r. odpis 125,6 tys. zł; 11/2023 z dnia 20 marca 2023 r. odpis 105,4 tys. zł; 2/2024 z dnia 25 marca 2024 r. odpis 159,1 tys. zł oraz 2/2025 z dnia 7 kwietnia 2025 r. odpis 448,6 tys. zł.

W dniu 17 grudnia 2020 r. Dyrektor zarządzeniem D.021.13.2020 wprowadził do stosowania regulamin FBW. Zgodnie z regulaminem z FBW mogły być finansowane lub dofinansowane badania naukowe i prace rozwojowe służące rozwojowi specjalności naukowych lub kierunków badawczych, oryginalne badania wyprzedzające oraz działania związane z upowszechnianiem wyników badań. W latach 2023-2025 (I półrocze) zostały wykorzystane środki FBW w wysokości 79,4 tys. zł⁷⁶. Ze środków FBW finansowano działania związane z upowszechnianiem wyników badań tj. koszty związane z uczestnictwem pracowników w konferencjach naukowych oraz koszty publikacji recenzowanych materiałów z konferencji.

Według stanu na 30 czerwca 2025 r. FBW wynosił 1 309,1 tys. zł.

(akta kontroli str. 832-845)

4. Szczegółowym badaniem objęto wykorzystanie środków z subwencji otrzymanych przez Instytut na podstawie art. 365 pkt 2 lit. a-d i g ustawy Pswn w 2021 r. i 2022 r. z wyłączeniem kosztów na wynagrodzenia i składki na ubezpieczenia społeczne⁷⁷. Łącznie zbadano koszty w wysokości 91,0 tys. zł, tj. 16,9% wykorzystanych środków⁷⁸ z subwencji w 2021 r. oraz 92,6 tys. zł (12,7%) wykorzystanych środków z subwencji w 2022 r. Badane koszty zostały poniesione na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego w szczególności na opłaty za patenty, licencje, publikacje naukowe, prenumeraty czasopism, naprawy i przeglądy urządzeń badawczych, podróże służbowe w celu uczestniczenia w konferencjach, a także utrzymanie budynków Instytutu, tj. zużycie energii elektrycznej i ciepłej, remonty itp.

(akta kontroli str. 846-849, 948)

Szczegółowym badaniem objęto koszty poniesione w ramach programu PMW, w którym Instytut otrzymał od ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki środki na Projekt ProVAM⁷⁹. Projekt był współfinansowany z trzech źródeł:

- FBWiS (60,0% kosztów),
- PMW (36,0%),
- środki własne Instytutu (4,0%).

W okresie od 2023 r. do 30 czerwca 2025 r. Instytut otrzymał od ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki na realizację Projektu 241,1 tys. zł⁸⁰. Koszty poniesione w ww. okresie przez Instytut na Projekt wyniosły łącznie 654,1 tys. zł⁸¹, w tym 235,5 tys. zł ze środków Ministra. Badaniem objęto koszty poniesione ze środków Ministra na realizację Projektu w wysokości 50,2 tys. zł (21,3%) kosztów⁸².

⁷⁶ 49,5 tys. zł w 2023 r., 2,0 tys. w 2024 r, 27,9 tys. zł w 2025 r. (I półrocze).

⁷⁷ Dobór celowy do próby w każdym roku wybrano dziesięć faktur o kwotach powyżej 5,0 tys. zł.

⁷⁸ Bez wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne.

⁷⁹ Umowa z dnia 28 grudnia 2023 r. nr 5647/FBWiS/2023/2 okres realizacji projektu od 1 października 2023 r. do 30 września 2026 r. Dalej Umowa ProVAM.

⁸⁰ 5,6 tys. zł - 29 grudnia 2023 r. oraz 235,5 tys. zł - 21 czerwca 2024 r.

⁸¹ 392,4 tys. zł - środki UE, 26,2 tys. zł - środki własne.

⁸² Z badania wyłączono koszty na wynagrodzenia i składki na ubezpieczenie społeczne (61,3%) oraz koszty pośrednie rozliczane ryczałtem (17,4%).

W ramach Projektu:

- nabyto sprzęt⁸³, który był rozliczany w Projekcie w formie amortyzacji przez okres jego realizacji. Do 30 czerwca 2025 r. koszty amortyzacji nabytego sprzętu wyniosły 19,4 tys. zł,
- zakupiono elementy do instalacji badawczej, gazy techniczne, aktualizację oprogramowania wykorzystywanego do prowadzonych badań itp. - 21,3 tys. zł,
- opłacono konferencje i podróże służbowe pracowników uczestniczących w Projekcie - 9,5 tys. zł.

(akta kontroli str. 20 -41, 385-386, 869-936, 1487-1490)

W umowie o dofinansowanie termin zakończenia Projektu wyznaczono na dzień 30 września 2026 r. Zgodnie z harmonogramem Instytut uczestniczył w pięciu zadaniach⁸⁴ realizowanych w ramach Projektu. W okresie objętym kontrolą przypadał termin zakończenia pierwszego zadania, tj. 30 września 2024 r. Dla czterech pozostałych zadań termin zakończenia przypadał odpowiednio na 30 września 2025 r. (zadanie 2), 31 marca 2026 r (zadanie 3), 30 czerwca 2026 r. (zadanie 4) oraz 30 września 2026 r. (zadanie 5). W okresie objętym kontrolą Instytut zgodnie z harmonogramem zakończył pierwsze zadanie w ramach Projektu, tj. opracowanie założeń i wytycznych do utylizacji VAM. We wrześniu 2024 r. został opracowany raport z realizacji zadania⁸⁵.

(akta kontroli str. 22, 32, 846-847, 937-940)

Instytut zgodnie z umową:

- wypełniał obowiązki informacyjne określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie określenia działań informacyjnych podejmowanych przez podmioty realizujące zadania finansowane lub dofinansowane z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych⁸⁶, opisywał dokumenty będące podstawą wydatków,
- wydzielił ewidencję księgową kosztów projektu,
- składał raporty roczne z realizacji projektu,
- środki otrzymane od Ministra w 2024 r. przekazał w ciągu pięciu dni roboczych od dnia ich otrzymania na odrębny rachunek bankowy. Środki otrzymane w 2023 r. zostały przekazane po upływie ww. terminu, co szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Instytut bieżące zobowiązania, w ramach projektu regulował z rachunku bankowego na działalność statutową, a następnie refundował ze środków

⁸³ Łączna wartość zakupionego sprzętu ze środków Ministra wynosi 40,2 tys. zł.

⁸⁴ 1. Opracowanie założeń i wytycznych do utylizacji VAM, 2. Opracowanie modelu i symulacja działania instalacji do utylizacji VAM, 3. Wybór metody utylizacji VAM, 4. Badania i walidacja działania instalacji do utylizacji VAM w eksperymentalnych warunkach kopalnianych, 5. Koordynacja, upowszechnianie i wnioski.

⁸⁵ Technical report on *Research and analysis of the composition of air emitted from underground coal mines and determination of critical parameters for effective VAM utilization*.

⁸⁶ Dz.U. z 2021 r. poz. 953, ze zm.

rachunku bankowego do obsługi Projektu na rachunek działalności statutowej, co szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str.385-386, 846-847,869-946)

Instytut składał sprawozdania z wykorzystania subwencji i środków otrzymanych na Projekt, co szczegółowo opisano w pkt 7 wystąpienia.

W latach 2020-2025 (I półrocze) Instytut nie zawierał umów z PAN na kształcenie w szkole doktorskiej, na studiach podyplomowych i innych formach kształcenia na zasadach określonych w ustawie Pswn. W 2021 r. Instytut otrzymał z PAN refundację kosztów delegacji związanej z wizytą studyjną pracownika Instytutu na Ukrainie, którą finansował PAN.

(akta kontroli str. 430, 950)

5. W latach 2020-2025 (I półrocze) w Instytucie zawarto 80 umów cywilnoprawnych na łączną kwotę 366,2 tys. zł, w tym 18 umów z pracownikami własnymi (54,6 tys. zł) i 62 umowy z kontrahentami zewnętrznymi (311,6 tys. zł). W ww. okresie w Instytucie nie zawierano umów cywilnoprawnych z kierownictwem. W Instytucie nie ustalono zasad zawierania umów cywilnoprawnych.

(akta kontroli str. 1137-1142)

Szczegółowym badaniem objęto sześć umów cywilnoprawnych zawartych w okresie od 2020 r. do 2025 r. (I półrocze)⁸⁷. Łączna wartość zbadanych umów wyniosła 76,1 tys. zł, tj. 20,8% zawartych w ww. okresie umów.

Umowy zawierane były w celu przeprowadzenia dodatkowych badań i obliczeń w związku z realizacją projektów badawczych, sporządzenia recenzji pracy doktorskiej, wykonywania zadań promotora w przewodzie doktorskim, obsługi portierni. Kwoty wynagrodzeń za prace zlecone określone zostały według zasad:

- w zleceniach wykonywanych w związku z realizacją projektów na podstawie budżetów wyznaczonych dla poszczególnych projektów oraz stopnia zaangażowania pracowników w realizację projektu,
- przepisów ustawy Pswn przy wykonywaniu zadań promotora lub recenzenta,
- minimalnego wynagrodzenia za pracę w przypadku obsługi portierni.

Rozliczenia za zlecenia nastąpiły zgodnie z warunkami zawartych umów.

(akta kontroli str. 1143-1145, 1157-1158)

6. W okresie objętym kontrolą w Instytucie obowiązywały poniższe regulacje wewnętrzne dotyczące zakupów:

- Regulamin Pracy Komisji Przetargowej w Instytucie Inżynierii Chemicznej PAN w Gliwicach z dnia 1 marca 2012 r.⁸⁸,

⁸⁷ Dobór celowy: trzy umowy zawarte z pracownikiem Instytutu, trzy umowy zawarte z kontrahentem zewnętrznym.

⁸⁸ Obowiązujący do 26 września 2022 r.

- Ogólne zasady udzielania zamówień w Instytucie Inżynierii Chemicznej PAN z dnia 11 czerwca 2015 r.⁸⁹,
- Regulamin pracy Komisji Przetargowej w Instytucie Inżynierii Chemicznej PAN z dnia 27 września 2022 r.⁹⁰,
- Regulamin zakupów w IIC PAN z dnia 1 marca 2023 r.⁹¹,
- Regulamin zakupów w IIC PAN z dnia 1 marca 2024 r.⁹².

(akta kontroli str. 1262-1342)

Instytut, na zakup usług obcych, poniósł łącznie w latach 2020 – 2025 (I półrocze) koszty w wysokości 1 275,0 tys. zł, z czego w poszczególnych latach, odpowiednio: 189,10 tys. zł, 248,80 tys. zł, 250,70 tys. zł, 216,90 tys. zł, 268,70 tys. zł oraz 100,80 tys. zł.

(akta kontroli str. 64)

W toku kontroli zbadano dokumentację trzech postępowań⁹³ dotyczących udzielenia przez Instytut zamówień na zakup usług obcych. Dwa z tych postępowań⁹⁴ przeprowadzono na podstawie wewnętrznych regulaminów udzielania zamówień oraz jedno postępowanie⁹⁵ zrealizowano w trybie przetargu podstawowego, poniżej progu unijnego bez przeprowadzenia negocjacji, wg przepisów upzp oraz Regulaminu z 2024 r.

(akta kontroli str. 1343-1349)

Dokumentacja dwóch postępowań podprogowych⁹⁶ obejmowała wymagane elementy, w tym m.in.: wniosek zakupowy, informację z szacowania wartości zamówienia, wybór procedury zakupu dla wyższych progów w celu potrzeby realizacji zasady konkurencyjności⁹⁷, publikację zapytania ofertowego na stronie BIP Instytutu oraz informację o wyborze oferty.

(akta kontroli str. 1350-1352)

Dokumentacja postępowania przeprowadzonego w trybie przetargu podstawowego bez negocjacji zawierała m.in.: wniosek zakupowy, informację z szacowania wartości zamówienia, opis przedmiotu zamówienia, powołanie

⁸⁹ Obowiązujące do 28 lutego 2023 r.

⁹⁰ Zarządzenie nr D.021.5.2022 Dyrektora Instytutu Inżynierii Chemicznej PAN z dnia 27 września 2022 r.

⁹¹ Zarządzenie nr D.021.2.2023 Dyrektora Instytutu Inżynierii Chemicznej Polskiej Akademii Nauk, obowiązujące do 29 lutego 2024 r., dalej: Regulamin 2023.

⁹² Zarządzenie nr D.021.4.2024 Dyrektora Instytutu Inżynierii Chemicznej Polskiej Akademii Nauk w sprawie zmian w Regulaminie zakupów w IIC PAN, dalej: Regulamin 2024.

⁹³ Dobór celowy: jedno postępowanie poza upzp w 2023 r., jedno postępowanie poza upzp w 2024 r., jedno postępowanie w ramach upzp.

⁹⁴ Zamówienia do udzielenia których z uwagi na wartość zamówienia nie stosowano ustawy pzp., tj. a) TMW.2112.1.2023 z dnia 30 maja 2023 r. „Wykonanie usługi przeglądu okresowego central wentylacyjnych i klimatyzatorów”, wartość udzielonego zamówienia 5,5 tys. zł brutto oraz b) TMW.262.2.2024 z dnia 28 maja 2024 r. „Wykonanie ekspertyzy konstrukcyjno-wytrzymałościowej dachu pod kątem możliwości zamontowania instalacji fotowoltaicznej”, wartość udzielonego zamówienia 32,1 tys. zł brutto.

⁹⁵ KZP.261.1.2024 z dnia 13 listopada 2024 r. „Dostawa i montaż instalacji fotowoltaicznej o mocy do 50 kW z magazynem energii”, w ramach projektu nr FESL.10.06-IZ.01-02H8/23 realizowanego z Funduszy Europejskich dla Śląskiego 2021-2027, wartość udzielonego zamówienia 255,0 tys. zł brutto.

⁹⁶ Tj. poniżej kwoty 130,0 tys. zł.

⁹⁷ Zgodnie z § 8 pkt 2 Regulaminu z 2023 r. i 2024 r.

komisji przetargowej⁹⁸, publikację ogłoszenia w Biuletynie Zamówień Publicznych⁹⁹, Specyfikację Warunków Zamówienia, protokół z wyboru najkorzystniejszej oferty, protokół z postępowania o udzielenie zamówienia oraz ogłoszenie o wykonaniu umowy zamieszczone BZP w terminie 30 dni od dnia wykonania umowy.

(akta kontroli str. 1353-1357)

Ww. postępowanie było również objęte dwukrotną kontrolą¹⁰⁰ przeprowadzoną przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego¹⁰¹ w zakresie zgodności wykorzystania środków finansowych z zakresem określonym w umowie o dofinansowanie projektu. W wyniku przeprowadzonej kontroli IZFESL stwierdził dwa¹⁰² uchybienia formalne, nie powodujące skutków finansowych.

(akta kontroli str. 1511-1516)

W wyniku przeprowadzonej analizy trzech postępowań na zakup usług obcych, nie stwierdzono przypadków naruszenia przepisów upzp ani zasad określonych w wewnętrznych regulaminach zakupów. W umowach zawartych przez Instytut prawidłowo określono przedmiot zamówienia, termin realizacji zadania oraz wysokość wynagrodzenia wykonawcy za które Instytut na podstawie otrzymanych dokumentów sprzedaży (faktur) dokonał w terminie zapłaty. Prawidłowo stosowano zasadę zachowania uczciwej konkurencji oraz równego traktowania wykonawców, bezstronności, jawności, przejrzystości oraz proporcjonalności. Poniesione koszty były niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania Instytutu, wynikały z obowiązujących przepisów prawa (przeglądy okresowe) lub służyły obniżeniu w przyszłości nakładów na utrzymanie Instytutu (ekspertyza dachu pod kątem możliwości zamontowania instalacji fotowoltaicznej oraz wykonanie instalacji fotowoltaicznej).

(akta kontroli str. 1350-1357)

7. Sprawozdania z wykorzystania subwencji za lata 2020 - 2024 były składane w systemie POL-on w terminie określonym w § 16 ust. 1 pkt 3 lit a rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie danych przetwarzanych w zintegrowanym systemie informacji o szkolnictwie wyższym i nauce POL-on¹⁰³, tj. do 30 czerwca roku następującego po roku, za który są składane¹⁰⁴. Wykazane w sprawozdaniach za poszczególne lata wykorzystane

⁹⁸ Zarządzenie Dyrektora Instytutu Inżynierii Chemicznej nr D.021.7.2024 z dnia 10 października 2024 r. w sprawie Komisji Przetargowych do przygotowania i przeprowadzenia postępowań o udzielenie zamówień publicznych związanych z realizacją Projektu współfinansowanego z Programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021 – 2027 Priorytet FESL.10 „Fundusze Europejskie na transformację”.

⁹⁹ Dalej: BZP.

¹⁰⁰ 1) Sygnatura sprawy: FR-RKPR.44.279.3.2025, projekt ID: 02H8/23, termin przeprowadzenia kontroli: 28.04.2025 r. – 15.05.2025 r. oraz 2) sygnatura sprawy FR-RKPR.44.279.6.2025, projekt ID: 02H8/23, termin przeprowadzenia kontroli: 5.08.2025 r. – 7.08.2025 r.

¹⁰¹ Jako Instytucja Zarządzająca programem Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021 – 2027, dalej: IZFESL.

¹⁰² Ustalenie 1. W ogłoszeniu o zamówieniu Zamawiający nie zawarł kompletnej informacji o warunkach udziału w postępowaniu oraz podstawach wykluczenia,

Ustalenie 2. Zamawiający nie określił datą w dokumentach zamówienia terminu związania ofertą.

¹⁰³ Dz.U. z 2024 r. poz. 1403 dalej rozporządzenie POL-on

¹⁰⁴ 16 czerwca 2021 r. za 2020 r.; 13 czerwca 2022 r. za 2021 r.; 12 czerwca 2023 r. za 2022 r.; 13 czerwca 2024 r. za 2023 r.; 23 czerwca 2025 r. za 2024 r.

subwencje na pokrycie bieżących kosztów działalności były zgodne z zaewidencjonowanymi w systemie finansowo-księgowym kosztami.

(akta kontroli str. 742, 752, 761, 766, 775-776)

Raporty roczne z wykorzystania środków na realizację programu PMW składane były w terminach określonych w § 16 ust. 1 pkt 7 lit. a rozporządzenia POL-on, tj. do dnia 31 marca roku następującego po roku, w którym zawarto umowę¹⁰⁵. Wykazane w raportach poniesione w okresie rozliczeniowym koszty były zgodne z ewidencją finansowo księgową kosztów projektu. Raporty roczne składane były w systemie POL-on za pośrednictwem systemu Obsługa Strumieni Finansowania¹⁰⁶.

(akta kontroli str. 306-308, 364-365, 869-935, 1146-1147)

Dyrektor wskazał, że „składając roczne raporty z realizacji projektu finansowanego w ramach (...) PMW w systemie OSF, postępowano stosownie do zapisów zawartych w Informacji dotyczącej składania raportów z realizacji projektów międzynarodowych współfinansowanych, które uzyskały finansowanie w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, ustanowionego komunikatem z dnia 28 czerwca 2019 r. pn. Projekty Międzynarodowe Współfinansowane (PMW), opublikowanej na stronie MNiSW w dniu 18 lutego 2020 r. (...). Zgodnie z treścią ww. informacji, raporty z realizacji projektów należało składać w systemie ZSUN/OSF oraz przysyłać na adres Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Według zapisów zawartych w ww. informacji oraz instrukcji w systemie OSF (...), po złożeniu raportu w systemie OSF został on automatycznie powiązany z podmiotem w systemie POL-on, o ile wnioskodawca wprowadził nazwę jednostki z bazy podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki. W przypadku Instytutu nazwa została wprowadzona z tej bazy, a wszystkie złożone raporty z projektu (...) są widoczne w systemie POL-on 1.0¹⁰⁷. W systemie POL-on 2.0 brak jest funkcjonalności umożliwiającej składanie raportów z realizacji projektów finansowych w ramach (...) PMW. W systemie POL-on 1.0, po wybraniu opcji *Raporty z wykorzystania środków finansowych*, a następnie *Złóż raport do wniosku* i podaniu numeru ID wniosku następuje automatyczne przekierowanie do systemu OSF.

(akta kontroli str. 1148-1154)

Instytut wprowadzał do systemu POL-on dane dotyczące nakładów na działalność badawczo-rozwojową, które były zgodne ze sprawozdaniami o działalności badawczej i rozwojowej (B+R)¹⁰⁸. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w 2020 r. nie zostały pomniejszone o część zwróconą Instytutowi przez współwłaściciela budynku tj. Instytut Informatyki Teoretycznej i Stosowanej PAN¹⁰⁹ z tytułu współfinansowania kosztów utrzymania budynku, co opisano szczegółowo w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

¹⁰⁵ 14 luty 2024 r. za 2023 r.; 28 marca 2025 r. za 2024 r.

¹⁰⁶ Dalej OSF.

¹⁰⁷ Przypis NIK -wersja systemu.

¹⁰⁸ Dalej sprawozdania PNT-01.

¹⁰⁹ Dalej IITIS.

8. W Instytucie nie prowadzono audytu wewnętrznego. W latach 2020-2025 (I półrocze) było badane przez biegłego rewidenta sprawozdanie finansowe za 2022 r. Pomimo braku konieczności badania wynikającej z art. 64 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹¹⁰ sprawozdanie za 2022 r. było badane na zasadzie badania dobrowolnego.

(akta kontroli str. 1157-1158, 1524-1526)

9. Dyrektor Instytutu zarządzeniem nr D-0210-15/13 z dnia 23 grudnia 2013 r. wprowadził Regulamin Kontroli Zarządczej¹¹¹ wraz z zasadami jej koordynacji. W załączniku nr 2 do regulaminu określono procedury kontroli zarządczej. Zgodnie z § 15 ww. załącznika do zadań Dyrektora i jego zastępcy oraz osób zatrudnionych na stanowiskach kierowniczych należała bieżąca ocena skuteczności systemu kontroli zarządczej i jego elementów w celu zapobiegania nieprawidłowościom, stratom lub złemu zarządzaniu. W celu oceny kontroli zarządczej Dyrektor przeprowadzał raz w roku samoocenę systemu kontroli zarządczej. Samoocena dokonywana była na podstawie kwestionariuszy samooceny kontroli zarządczej sporządzonych przez głównego księgowego oraz zastępcę dyrektora. Ponadto zgodnie z § 9 Regulaminu KZ raz w roku Dyrektor przeprowadzał ocenę istniejących ryzyk pod kątem identyfikacji nowych. Zgodnie z § 15 Regulaminu KZ wyniki monitorowania i samooceny służyły do oceny stanu kontroli zarządczej.

(akta kontroli str. 1167, 1157-1190)

Dyrektor wskazał „W latach 2020-2025 dyrektor Instytutu nie składał oświadczeń o stanie kontroli zarządczej, gdyż według jego najlepszej wiedzy minister właściwy ds. nauki nie zobowiązał do tego dyrektorów instytutów naukowych Polskiej Akademii Nauk (zgodnie z art. 70 ust. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych). Nie był zatem też znany ani tryb ani termin składania takich oświadczeń”. Ponadto Dyrektor wyjaśnił, że Prezes PAN nie zobowiązał dyrektorów instytutów naukowych do składania ww. oświadczeń.

(akta kontroli str. 1157-1158, 1501-1502)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nieprzekazywanie rocznych planów finansowych Instytutu przewodniczącemu Rady Kuratorów Wydziału IV Nauk Technicznych, co stanowiło naruszenie § 10 rozporządzenia ws. finansowania.

Zgodnie z § 10 rozporządzenia ws. finansowania Dyrektor Instytutu ma obowiązek przekazania planu finansowego Instytutu do wiadomości przewodniczącemu Rady Kuratorów Wydziału IV Nauk Technicznych. Plany finansowe za lata 2020-2024 nie były przekazywane.

(akta kontroli str. 780-783)

¹¹⁰ Dz.U z 2023 r. poz. 120, ze zm.

¹¹¹ Dalej Regulamin KZ.

Dyrektor wyjaśnił, że w 2020 r. zmieniła się kadra zarządzająca. W związku z licznymi nowymi wyzwaniami konieczność przekazywania planów finansowych została przeoczona.

(akta kontroli str. 947, 949)

2. Nielokowanie od dnia 16 listopada 2022 r. wolnych środków przechowywanych na rachunku *Dochód z działalności* w formie depozytu u Ministra Finansów, co stanowiło naruszenie art. 48 ust. 2 i 3 ufp w związku z art. 5 ust. 1 pkt 5 oraz art. 9 pkt 12 ufp i skutkowało utratą korzyści w postaci odsetek w szacowanej wysokości około 28,0 tys. zł¹¹² naliczonych do dnia 30 czerwca 2025 r. dla lokaty overnight od środków objętych konsolidacją u Ministra Finansów.

Instytut w ramach umowy ramowej w zakresie świadczenia usługi prowadzenia rachunków bankowych oraz innych usług z dnia 27 czerwca 2017 r. założył w dniu 31 października 2022 r. rachunek bankowy pn. *Dochód z działalności*. Powyższy rachunek nie został objęty konsolidacją finansów publicznych, o której mowa w art. 48 ust. 2 ufp. W dniu 16 listopada 2022 r. środki w wysokości 228,7 tys. zł zostały przeniesione z rachunku działalności statutowej na rachunek *Dochód z działalności*. W okresie 2022 - 2025 (I półrocze) wartość zgromadzonych na rachunku *Dochód z działalności* środków wyniosła:

- 228,9 tys. zł według stanu na 31 grudnia 2022 r.,
- 230,8 tys. zł – 31.12.2023 r.,
- 235,9 tys. zł – 31.12.2024 r.,
- 238,2 tys. zł - 30.06.2025 r.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 5 ufp środkami publicznymi są przychody jednostek sektora finansów publicznych pochodzące z prowadzonej przez nie działalności oraz pochodzące z innych źródeł. Wolne środki publiczne jednostek sektora finansów publicznych zgodnie z art. 48 ust. 2 ufp podlegają obowiązkowi konsolidacji poprzez przechowywanie ich w formie depozytu u Ministra Finansów. Instytut na podstawie art. 3 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym¹¹³ jest państwową osobą prawną, która zgodnie z art. 9 pkt 12 ufp zaliczona jest do sektora finansów publicznych.

(akta kontroli str. 702-733, 1494-1498)

Dyrektor wskazał, że środki pieniężne Instytutu znajdujące się na rachunku bankowym dochód z działalności nie zostały objęte konsolidacją finansów publicznych w formie depozytu u Ministra Finansów, poprzez błędną interpretację przepisów.

(akta kontroli str. 947-948)

3. Przekazanie na wyodrębniony rachunek bankowy środków pieniężnych na realizację Projektu ProVAM, otrzymanych w 2023 r. w wysokości 5,6 tys. zł,

¹¹² Kwota odsetek wyliczona według stopy depozytowej Narodowego Banku Polskiego obowiązującej w dniu utworzenia depozytu overnight pomniejszona o wysokość odsetek uzyskanych przez Instytut w ramach obowiązującego dla rachunku oprocentowania.

¹¹³ Dz.U. z 2024 r. poz. 125, ze zm..

trzy dni po upływie terminu określonego w § 4 ust. 3 Umowy ProVAM, tj. pięciu dni roboczych od dnia ich otrzymania.

Środki na realizację Projektu ProVAM w 2023 r. w wysokości 5,6 tys. zł Instytut otrzymał w dniu 29 grudnia. Środki zostały przekazane na rachunek bankowy wyodrębniony na potrzeby realizacji projektu w dniu 11 stycznia 2024 r., podczas gdy właściwym terminem był 8 stycznia 2024 r.

(akta kontroli str. 941-943)

Jak wyjaśniła Główna Księgowa „Instytut otrzymał środki pieniężne (...) na realizację Projektu ProVAM 29 grudnia 2023 r., tj. piątek. Zostały one przekazane na wyodrębniony rachunek 11 stycznia 2024 r. W związku z tym, iż był to przełom roku 2023 oraz 2024 prowadzono działania dotyczące zamykania starego i otwierania nowego roku obrachunkowego, zatem nie byliśmy w stanie dotrzymać terminu 5 dni roboczych wyznaczonych na przesunięcie środków na wyodrębniony rachunek bankowy.”

(akta kontroli str.1504-1505)

4. Wydatkowanie od 2023 r. do końca okresu objętego badaniem, tj. 30 czerwca 2025 r.¹¹⁴, z wyodrębnionych rachunków bankowych, środków pieniężnych otrzymanych na realizację Projektu w ramach Umowy ProVAM oraz umowy nr 101112618 po zakończeniu roku kalendarzowego, co stanowiło naruszenie odpowiednio § 4 pkt 3 i 4 umowy ProVAM oraz art. 44 ust. 3 pkt 1 upf i skutkowało utratą korzyści w postaci odsetek w szacowanej wysokości 10,8 tys. zł naliczonych do dnia 30 czerwca 2025 r. dla lokaty overnight od środków objętych konsolidacją u Ministra Finansów.

Projekt ProWAM realizowany przez Instytut miał trzy źródła finansowania tj.:

- środki FBWiS otrzymane z GIG będącym koordynatorem Projektu na podstawie umowy nr. 101112618 z lipca 2023 r.¹¹⁵,
- środki PMW na współfinansowanie otrzymane od ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki na podstawie umowy ProVAM,
- środki własne Instytutu.

Środki pieniężne otrzymane na współfinansowanie Projektu od Ministra były przechowywane na wyodrębnionym na potrzeby realizacji Projektu rachunku bankowym. Zgodnie z § 4 pkt 3 i 4 Umowy ProVAM wyodrębniony na potrzeby Projektu rachunek bankowy przeznaczony był wyłącznie do gromadzenia, wydatkowania i rozliczania środków finansowych otrzymanych od Ministra w ramach programu PMW. W ramach realizacji projektu Instytut był zobowiązany do prowadzenia wyodrębnionej ewidencji księgowej środków otrzymanych z Ministerstwa oraz wydatków dokonywanych z tych środków w sposób umożliwiający identyfikację poszczególnych operacji księgowych. Jednak w ciągu roku kalendarzowego Instytut wykonywał płatności związane z kosztami wykonania Projektu z rachunku na działalność statutową lub

¹¹⁴ W przypadku środków z FBWiS od listopada 2023 r. do 30 czerwca 2025 r. w przypadku środków od ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki od stycznia 2024 r. do 30 czerwca 2025 r.

¹¹⁵ Umowa zawarta pomiędzy Europejską Agencją Wykonawczą ds. Badań Naukowych oraz ośmioma podmiotami, w tym Instytutem w której GIG był koordynatorem.

gotówką¹¹⁶. W styczniu kolejnego roku zbiorczym przelewem ze środków przechowywanych na wyodrębnionym na Projekt rachunku bankowym Instytut refundował ww. wydatki na rachunek działalności statutowej¹¹⁷.

(akta kontroli str. 22, 850-868, 1135-1136)

Brak bieżącej refundacji środków wydatkowanych z rachunku działalności statutowej skutkowało zmniejszeniem kwoty środków na tym rachunku, która podlegała lokatom overnight i w konsekwencji utratą korzyści w postaci odsetek bankowych w szacowanej wysokości 3,1 tys. zł. Ponadto, na podstawie księgowości wydatków wykonywanych z wyodrębnionego konta bankowego, z uwagi na ich refundację zbiorczym przelewem nie była możliwa identyfikacja poszczególnych operacji księgowych poniesionych na realizację Projektu.

Środki pieniężne pochodzące z FBWiS Instytut otrzymał w euro¹¹⁸ i przechowywał na wydzielonym rachunku bankowym prowadzonym w tej walucie. Środki odpowiadające udziałowi FBWiS zostały refundowane w dniu 16 czerwca 2025 r. tj. po upływie pierwszego okresu sprawozdawczego¹¹⁹.

Do dnia 30 czerwca 2025 r. koszty Projektu wyniosły 654,1 tys. zł, w tym 392,4 tys. zł pokrywane z FBWiS oraz 235,5,0 tys. zł ze środków PMW. Do dnia 30 czerwca 2025 r. Instytut zrefundował w części współfinansowanej z FBWiS kwotę 259,4 tys. zł, a w części współfinansowanej z PMW kwotę 90,4 tys. zł. Szacowane utracone korzyści w formie odsetek od lokaty overnight za okres do dnia 30 czerwca 2025 r. wyniosły odpowiednio około 3,1 tys. zł (PMW) i 7,7 tys. zł (FBWiS).

(akta kontroli str. 384-386, 951-1134, 1486-1493, 1505)

Jak wyjaśnili Dyrektor i Główna Księgowa Projekt ProVAM był finansowany z różnych źródeł. W związku z tym, ze względów praktycznych, wszelkie zobowiązania były bezpośrednio regulowane z jednego rachunku bankowego, którym był rachunek działalności statutowej. Po zamknięciu okresu sprawozdawczego następowała zbiorczo refundacja kosztów z wyodrębnionego rachunku dotyczącego środków MNiSW związanych z realizacją projektu ProVAM. Podobne zasady stosowano w odniesieniu do części finansowanej z FBWiS. Z obydwu umów nie wynikało wprost, że każde zobowiązanie musi być regulowane tylko z rachunku wyodrębnionego i dlatego takie rozwiązanie wydawało się praktyczne. Ponadto Dyrektor i Główna Księgowa wskazali, że środki przekazane na zapłatę ww. zobowiązań nie były niezwłocznie refundowane na rachunek działalności statutowej ponieważ przyjęto zasadę, że refundacja następuje po zamknięciu okresu sprawozdawczego, kiedy dokładnie znany jest całkowity koszt, który nie może ulec przesunięciu z różnych względów.

¹¹⁶ Delegacje służbowe.

¹¹⁷ Refundacja w dniu 23 stycznia 2024 r. kosztów za 2023 r., 29 stycznia 2025 r. kosztów za 2024 r. Koszty za I półrocze 2025 r. nie były refundowane.

¹¹⁸ 20 listopada 2023 r.

¹¹⁹ Okres sprawozdawczy wyznaczono na 18 miesięcy od uruchomienia programu.

Przy takim rozwiązaniu ryzyko popełnienia błędu jest mniejsze, niż w przypadku dokonywania bieżących płatności każdego pojedynczego zobowiązania z kilku różnych rachunków.

(akta kontroli str. 1501-1508)

NIK zwraca uwagę, że Instytut jest jednostką sektora finansów publicznych, która w procesie wydatkowania środków publicznych zobowiązana jest stosować m.in. zasady określone w art. 44 ust. 3 pkt 1 ufp tzn. dokonywać wydatki w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów oraz optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów. Powyższe oznacza, że skoro Instytut dysponował środkami na realizację Projektu, które przechowywane były na nieoprocentowanych kontach bankowych zasadnym było bieżące wykorzystywanie ulokowanych tam środków. Dokonywanie płatności z rachunku działalności statutowej i jednorazowa refundacja ww. środków w następnym roku kalendarzowym, a w przypadku środków z FBWiS w czerwcu 2025 r. pozbawiała Instytut korzyści z tytułu odsetek bankowych od środków przechowywanych na rachunku działalności statutowej. Ponadto zapisy umowy ProVAM wskazują na obowiązek dokonywania zapłat z wyodrębnionego rachunku bankowego.

5. Wykazanie w systemie POL-on zawyżonych o 219,2 tys. zł nakładów na działalność badawczo-rozwojową, zwróconych przez IITiS z tytułu współfinansowania (partycypacji) w kosztach utrzymania budynku.

Zgodnie z decyzją 160/M/2015 Prezesa PAN część budynków użytkowanych przez Instytut było własnością IITiS. Rozliczenia pomiędzy instytutami z tytułu współfinansowania kosztów utrzymania budynków polegały na tym, że Instytut otrzymywał i regulował w całości faktury za media, remonty, konserwacje i inne koszty związane z utrzymaniem budynków, a następnie refakturował i obciążał proporcjonalnie kosztami IITiS. W konsekwencji nakłady na działalność badawczo-rozwojową poniesione przez Instytut były w każdym roku mniejsze o część zwróconą Instytutowi z tytułu partycypacji w kosztach. W wykazanych w 2020 r. w systemie POL-on nakładach na działalność badawczo-rozwojową nie dokonano stosownego pomniejszenia.

(akta kontroli str. 109-126, 572, 1155, 1499-1500)

Jak wyjaśniła Główna Księgowa „stanowisko (...) w Instytucie objęłam pod koniec roku tj. od września 2020 r. Sprawozdanie PNT-01 za rok 2020 należało złożyć od GUS w terminie do 31.03.2021 r. W (...) sprawozdaniu przez przeoczenie nie pomniejszyłam pozycji pozostałych nakładów bieżących o kwotę 219 211,73 zł. dotyczącą partycypacji w kosztach utrzymania budynku będącego współwłasnością IICH oraz IITiS. Koszty partycypacji nie posiadały wyodrębnionej ewidencji księgowej. W sprawozdaniu z wykorzystania subwencji za rok 2020, które należało złożyć w czerwcu 2021 r. koszty bieżącej działalności Instytutu zostały pomniejszone o (...) partycypację. W sprawozdaniach PNT-01 za kolejne lata pozycja pozostałe nakłady bieżące była stosownie pomniejszana o koszty partycypacji dotyczące utrzymania budynku.

(akta kontroli str. 1507-1508)

OCENA CZĄSTKOWA

Środki z otrzymanych subwencji Instytut przeznaczał na wykorzystanie i rozwój potencjału badawczego, a objęte badaniem koszty były niezbędne do prawidłowego funkcjonowania. Wskaźnik wykorzystania subwencji w latach 2020 - 2024 wyniósł 97,3%. Niewykorzystane środki finansowe na rachunkach bankowych Instytut lokował zgodnie z art. 48 ust. 2 i 3 ufp. w formie depozytu overnight u Ministra Finansów z wyjątkiem środków przechowywanych na koncie dochód z działalności, co skutkowało utratą korzyści w formie odsetek bankowych w szacowanej wysokości 28,0 tys. zł. W latach 2020-2025 (I półrocze) Instytut dokonywał odpisów na fundusze zgodnie z zasadami określonymi w art. 85 ustawy o PAN. Środki pochodzące z FBW wykorzystywano zgodnie z przyjętym regulaminem. Instytut terminowo wywiązywał się z obowiązków sprawozdawczych w zakresie wykorzystania środków przekazanych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki na podstawie art. 365 ustawy Pswn. Sprawozdania z wykorzystania subwencji oraz raporty z wykorzystania środków otrzymanych na realizację Projektu ProVAM były sporządzane na podstawie ewidencji finansowo-księgowej kosztów. W 2020 r. Instytut wykazał w systemie POL-on zawyżone o 219,2 tys. zł nakłady na działalność badawczo-rozwojową, które zostały zwrócone przez współwłaściciela budynków. Zakup usług odbywał się w oparciu o przepisy upzp oraz obowiązujące uregulowania wewnętrzne. Instytut sporządzał plany finansowe na lata 2020 – 2025, jednakże plany za lata 2020-2024 r. nie były przekazywane przewodniczącemu Rady Kuratorów Wydziału IV Nauk Technicznych, co stanowiło naruszenie § 10 rozporządzenia ws. finansowania. Środki otrzymane w 2023 r. od MNiSW na realizację Projektu ProVAM zostały trzy dni po terminie określonym w § 4 pkt 3 Umowy ProVAM przekazane na wyodrębniony rachunek bankowy. Realizując Projekt Instytut wykorzystywał oprocentowane w formie lokaty overnight środki przechowywane na rachunku działalności statutowej podczas gdy na realizację Projektu otrzymał środki, które były przechowywane na nieoprocentowanych rachunkach bankowych. Powyższe skutkowało utratą korzyści w formie odsetek bankowych, których łączną kwotę oszacowano na 11,0 tys. zł.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

Wnioski

1. Objęcie rachunku bankowego *Dochód z działalności* konsolidacją finansów publicznych.
2. Zapewnienie bieżącego regulowania zobowiązań powstałych w związku z realizacją Projektu ProVAM z rachunków bankowych prowadzonych dla środków pochodzących z PMW i FBWiS.
3. Podjęcie działań mających na celu wpisywanie w KOB ustaleń z przeprowadzonych przeglądów okresowych budynków wraz z podaniem danych identyfikujących osobę przeprowadzającą przegląd oraz dokonującą wpisu.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje *prawo zgłoszenia* na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

Zgodnie z art. 98 ustawy o NIK, kto nie informuje bądź niezgodnie z prawdą informuje o wykonaniu wniosków pokontrolnych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono i opatrzone podpisem własnoręcznym w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Katowice, dnia 1 grudnia 2025 r.

Kontrolerzy

Renata Gigoń

Gł. specjalista kontroli państwowej

.....

Damian Majewski

St. inspektor kontroli państwowej

.....

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Katowicach